
ФОЛІО. ВЕЛИКА КНИГА. СВІТОВА КЛАСИКА

О. Генрі

•

КОРОЛІ І КАПУСТА
ШЛЯХИ ДОЛІ. ВАРІАНТИ

Харків
«ФОЛІО»

І мовив морж: «Пробив наш час
Сказати кілька слів
Про туплі... кораблі... сургуч...
Капусту й королів...
Чому вода кипить в морях?..
Чи крила є в кролів?..»
Л. Керролл «Аліса в Задзеркаллі»
(переклад В. Наріжної)

Передмова теслі¹

В Анчурії вам скажуть, що президент цієї легковажної республіки, Мірафлорес, заподіяв сам собі смерть у прибережному місті Коралію; що опинився він там, тікаючи від неминучої революції, і що державних грошей, ста тисяч доларів, які він носив із собою в американській шкіряній валізі на спогад про бурхливі часи свого президентства, так ніколи й не знайшли.

За ріал перший-ліпший хлопець покаже вам його могилу. Ця могила на краю міста, біля невеличкого містка, над болотом у мангрових заростях. На могилі, в головах, проста дерев'яна колода. На ній хтось випалив розпеченим залізом:

Ramon Angel de las Cruzes i Miraflores
Presidente de la Republica de Anchuria
Que sea su Juez Dies!²

Напис характеризує цих безжурних людей; вони не переслідують того, хто в могилі. «Хай його судить Бог!» — сказали вони, хоч як шкодували за незнайденими ста тисячами доларів.

¹ Тесля і Морж — персонажі притчі Льюїса Керролла з його «Аліси в Задзеркаллі».

² Хай його судить Бог! (*Исп.*)

Заїжджій людині мешканці Кораліо розкажуть докладно про трагічну кончину свого колишнього президента. Вони розкажуть, що він намагався втекти з їхньої країни з державними грошима і з доньєю Ізабелою Гільбер, молодю американською співачкою; що, після того як його заарештували члени опозиційної політичної партії в Кораліо, йому легше було прострелити собі голову, ніж відмовитися від казенних грошей і — сеньорити Гільбер. Далі вам розкажуть, як донья Ізабела, збагнувши, що її відважному човнові загрожує мілина, що втрачено одночасно і визначного поклонника і подарунок у сто тисяч доларів, кинула якір у застояних прибережних водах Кораліо, очікуючи на приплив.

Вам розкажуть у Кораліо, що її невдовзі підхопила швидка ходова течія в особі американця Френка Гудвіна, мешканця цього міста, ділка, який нажив собі багатство на експорті місцевих продуктів. Це був банановий король, каучуковий принц, барон індигової фарби, чорного дерева і сарсапарелі. Вам розкажуть, що через місяць після смерті президента сеньорита Гільбер вийшла заміж за сеньора Гудвіна, і, таким чином, тоді, коли фортуна перестала до неї усміхатися, зуміла відвоювати в неї нові дари, ще цінніші за втрачені.

Про дону Френка Гудвіна і його дружину тутешні мешканці можуть сказати тільки добре. Дон Френк жив серед них багато років і був у них у великій пошані. А його дружина, не докладаючи до того ніяких зусиль, стала царицею добірного товариства, позаяк воно є на цьому скромному березі. Сама губернаторша, що належала до гордого кастильського роду Монтолеон-і-Долороса-де-лос-Сантос-і-Мендес, вважає за особливу честь для себе розгорнути серветку своїми оливковими, оздобленими каблучками руками за столом у сеньори Гудвін. А якщо вам (з вашим північним марновірством) заманеться натякнути на веселе минуле місіс Гудвін, коли вона співала в опереті і своїми жвавими й розкутими манерами полонила серце вже немолодого президента, або на ту роль, яку вона відіграла в падінні цього державного мужа і злочині, що він його скоїв, мешканці Кораліо вам на

це тільки стелють плечима (суто латинський жест), і це буде їхньою єдиною відповіддю. Якщо в них і була якась упередженість щодо сеньори Гудвін, то тепер вона могла піти їй тільки на користь, хоч би яким було її минуле.

Може здатися, що тут моя повість кінчається, а не починається. Трагедія скінчена, роман дійшов свого апогею, більше немає про що розповідати. Але читачу, який ще не задовольнив своєї цікавості, все сказане допоможе розглядіти ті таємні зв'язки, що становлять основу хитромудрої тканини описуваних подій.

Колоду, на якій написано ім'я президента Мірафлореса, щодня труть піском і корою мильного дерева. Старий індіанець-метис доглядає за могилою з усією старанністю природженого ледаря, який звик длубатися коло якої-небудь нікому не потрібної роботи. Широким іспанським ножом він викопує бур'яни, що так і пруть з могили, твердими, як ріг, мозолястими пальцями виколупує з землі мурашок, скорпіонів, жуків і поливає дерник водою, принесеною з фонтана, що аж на міському майдані. Жодну могилу не доглядають так добре, як цю.

Тільки простеживши ті таємні зв'язки, ви довідаєтесь, чому старому індіанцеві Гальвесові за доглядання могили президента Мірафлореса платить потай людина, яка ніколи не бачила цього бідолашного правителя ні живого, ні мертвого, і чому, щойно починає сутеніти, ця людина приходить сюди і блукає трохи віддалік, кидаючи на цю безславну могилу ніжні сумні погляди.

Про бурхливу життєву путь Ізабелі Гільбер можна довідатися не в Коралію, а де-небудь в іншому місці. Нью-Орлеан дав їй життя і ту мішану французько-іспанську кров, що внесла в її душу чимало вогню і тривоги. Освіту вона здобула невелику, але якимось інстинктом уміла розгадувати людей і ті мотиви, що керують їхніми вчинками. Одчайдушна відважність, поривання до пригод і небезпеки, любов до розкошів життя — усе це було притаманне їй більше, ніж звичайним жінкам, її душа могла звільнитися з усяких пут.

Вона була Євою, що вже скуштувала гріха, але ще не відчула його гіркоти. Життя вона носила, як троянду на грудях.

Серед мільйона чоловіків, кинутих до її ніг, знайшовся лише один щасливий, який здобув її ласку. Президентів Мірафлоресові, блискучому, але хисткому державцеві Анчурійської республіки, віддала вона ключ від свого відважного серця. Як же тоді могло статися, що вона, як кажуть мешканці Коралію, стала дружиною Франка Гудвіна і щасливо живе сірим, сонливим, нудним життям?

Далеко тягнуться таємні нитки життя, аж ген за море. Якщо ми підемо за ними, то довідаємося, чому сищик Куций О'Дей, що служив у Колумбійському детективному агентстві, вийшов у відставку. А щоб час минав веселіше, ми вважатимемо за обов'язок і разом за приємну розвагу прогулятися вкупі з Момусом¹ під тропічними зорями, де колись гордо виступала сувора Мельпомена². Сміятися так, щоб аж луна йшла серед цих розкішних джунглів і похмурих скель, де колись розлягалися крики нещасних, на яких нападали пірати; шпурнути геть списа й тесака і кинутись в атаку із зброєю ущипливого жарту і радості; із заржавілого шолома Романтики добувати стриманий веселий сміх — любо робити все це у затінку цитринових дерев на морському березі, вигнутому, як вуста, що от-от усміхнуться.

Бо ще не вмерли казки цього берега. Ця частина суходолу, що підставляє під бурхливі хвилі Карибського моря свої страшні тропічні джунглі, над якими височіють гоноровиті Кордильєри, ще й досі оповита таємницями й романтичними повір'ями. Там за минулих часів бунтарі і морські розбійники будили луну серед прибережних скель, орудуючи в зелених хащах кременівками й толедами, і давали поживу кондорам, що безперестанку кружляли над ними. Ці триста миль берегової смуги, славнозвісної в історії своєю

¹ Момус (*гр. міф.*) — бог глуму і жартів у давніх греків (*прим. перекл.*).

² Мельпомена (*гр. міф.*) — у давніх греків одна з дев'яти муз, богиня трагедії, покровителька театрального мистецтва (*прим. перекл.*).

бурхливою минувшиною, так часто переходили з рук у руки, то до морських піратів, то до ворожої держави, то до несподівано повсталих бунтарів, що навряд чи тамтешні мешканці знали хоч раз за ці сотні років, кого саме їм називати своїм законним володарем. Пісарро, Бальбоа, сер Френсіс Дрейк і Болінар¹ зробили все, що могли, щоб повернути їх до християнської віри. Сер Джон Морген, Лафіт та інші славетні заводіяки засипали їх ядрами в ім'я Абаддони².

Те ж саме відбувається тут і тепер. Щоправда, рушниці піратів замовкли; але розбійник-фотограф, але турист з кодаком, але передові загони добропристойної бригади факірів продовжують ту саму роботу. Крамарі з Німеччини, Франції, Сицилії загрибають на своїх прилавках гроші цієї країни. Добродії-авантюристи купчуються в приймальнях її правителів з проектами залізниць і концесій. Маленькі народи бавляться в уряд та інтриги, поки одного дня не з'являється в чистому морі мовчазна канонерка і не каже їм застережливо: «Не ламайте іграшок!» Разом з іншими приходить сюди шукач пригод з порожніми кишенями, які він прагне наповнити, весела людина, тямущий ділок — сучасний казковий принц, що приносить із собою будильник, яким ліпше ніж сентиментальним поцілунком можна пробудити тропіки від тисячолітнього сну. Звичайно він приносить із собою і трилисник³ і гордо порівнює його з екстравагантними пальмами. І це він прогнав звідси Мельпомену і примусив Комедію танцювати при світлі рампи Південного Хреста.

Отже, ця невеличка повість розповідає про багато всяких речей. Мабуть, вона особливо сподобається Моржу⁴ з не дуже гострим слухом. Бо в ній і справді є і черевики, і кораблі, і сургуч, і капустяні пальми, і (замість королів) президенти.

¹ Іспанські й англійські мореплавці-авантюристи (*прим. перекл.*).

² Абаддона — янгол геєни, сатана (*прим. перекл.*).

³ Трилисник — національна рослина Ірландії, що у свідомості ірландського народу закарбувалася як священна емблема його батьківщини (*прим. перекл.*).

⁴ Див. прим. 1 на с. 5.

Додайте сюди ще трошки кохання і змов, посипте по всьому лабіринту тропічними доларами, зігрітими долонями шукачів щастя не менше, ніж тропічним сонцем, — і вам, нарешті, здається, що перед вами саме Життя, таке балакливе, що й найлепетливіший з Моржів утомиться від нього.

«Лис на світанку»

Кораліо спочивало серед полуденної спеки, немов лінива красуня в суворо пильнованому гаремі. Це місто лежить біля самого моря, на смузі наносного берега. Воно здається перлинкою на зеленій стрічці. Позаду, вздовж берега, немов загрожуючи от-от упасти на місто, височить стіна Кордильєрів. Попереду розстилається море — посміхнений тюремник, ще більш непідкупний, ніж похмурі гори. Хвилі шелестять уздовж рівного берега; серед помаранчевих дерев і секвой кричать папуги; пальми безглуздо кивають своїми гнучкими кронами, немов незграбні танцюристки кордебалету, коли примадонні пора виходити.

Зненацька місто збурилося. Уздовж зарослої травною вулиці пробіг хлопчик-тубілець, голосно вигукуючи: «Busca el Señor Goodwin! Ha venido un telégrafo por el!»¹

Ці слова враз стали відомі всьому місту. У Кораліо не часто одержують телеграми. Десятки послужливих голосів вигукували разом із хлопцем ім'я сеньйора Гудвіна. Головна вулиця, що тяглася вздовж берега, вмить наповнилася людом. Кожен палко бажав особисто доправити на місце телеграму. Юрби жінок з обличчями різних кольорів, починаючи від ясно-оливкових і кінчаючи темно-брунатними, збиралися на кожному розі вулиці і жалібно виспівували: «Un telegrafo por Senor Goodwin»². Команданте, дон сеньйор ель Коронель Енкарнасіон Ріос, який був прибічником владущої партії і підозрював Гудвіна в прихильності до опозиції,

¹ Шукайте сеньйора Гудвіна! Для нього прийшла телеграма! (*Ісп.*)

² Телеграма для сеньйора Гудвіна (*Ісп.*)

просичав: «Ага!» — і записав у свою секретну записну книжку як значущий факт, що сеньйор Гудвін у цей пам'ятний день одержав телеграму.

Під час цієї метушні коло дверей маленького дерев'яного будинку з'явився якийсь чоловік і почав розглядатися довкола. На дверях була вивіска з написом: «Кйю і Кленсі» — назва, яка навряд щоб виросла на тропічному ґрунті¹. Чоловік, який стояв коло дверей, був Біллі Кйю, шукач щастя і борець за прогрес, сучасний пірат Карибського узбережжя. Фотографія була тією зброєю, з якою Кйю і Кленсі напали на ці беспорядні береги. Знадвору біля дверей були виставлені дві великі рами із зразками їхнього мистецтва.

Кйю стояв на порозі, спершись об одвірок. На його сміливому усмішливому обличчі світилася жвава цікавість до незвичайного руху й гомону на вулиці. Зрозумівши нарешті, в чім справа, він приставив до рота руку і гукнув: «Гей, Френку!» — таким гучним голосом, що заглушив галас тубільців.

Ярдів за п'ятдесят, по той бік вулиці, що межує з морем, стояла оселя консула Сполучених Штатів. На поклик Кйю з дверей цього будинку вискочив Гудвін. Він якраз кутив з Більямом Джедді, консулом Сполучених Штатів, у кінці веранди, що вважалася за найпрохолодніше місце в Коралію.

— Мерщій! — гукнув йому Кйю. — У місті справжній шарварок з приводу телеграми, яка прибула на ваше ім'я. Треба бути обережнішими з такими речами, мій любий! З цим темпераментним народом погані жарти! Одного дня ви одержите напахчену фіалками рожеву записочку і вся країна почне корчитись у муках революції.

Гудвін попростував уздовж вулиці й розшукав хлопця з посланням. Волоокі красуні позирали на нього з боязким захопленням, бо він був чоловіком саме того типу, на яких заглядаються жінки. Високий на зріст, блондин, у вишуканому сніжно-білому костюмі і в черевиках з оленьчої шкіри,

¹ Кйю і Кленсі — ірландські прізвища (*прим. перекл.*).

він поводився чемно, але з якоюсь люб'язною жорстокістю, зменшеною поблажливим поглядом. Коли телеграма, нарешті, була вручена, а хлопець, доставши нагороду, пішов собі, юрба з полегшенням повернулась у холодок, звідки її вигнала цікавість. Жінки заходилися куховарити на глиняних пічках під помаранчевими деревами, розчісувати своє довге гладеньке волосся, а чоловіки знов узялися до сигарет та розмов за пляшкою вина.

Гудвін сів на порозі у Кйо і прочитав телеграму. Вона була від Боба Енглгарта, американця, який жив у Сан-Матео, столиці Анчурії, що лежала за вісімдесят миль від Коралію, вглиб країни. Енглгарт був золотошукач, палкий революціонер і взагалі добрий хлопець. А що він був людина вигадлива і з буйною уявою, то про це свідчила телеграма. Йому треба було послати конфіденційні відомості своєму другові в Коралію. Отже, написати таке послання не можна було ні іспанською, ні англійською, бо політичне око в Анчурії завжди пильнує: і прихильники, і вороги уряду — невсипущі. Але Енглгарт був дипломат. Існував лише один код, до якого він міг удатися з гарантією цілковитої безпеки. Це великий могутній код американського жаргону. І він його використав. Ось та телеграма, що прибула перед Гудвінові очі, пройшовши нерозтлумаченою через руки цікавих поштово-телеграфних урядовців: «Його пиндючливість дременує кролячою дорогою з усією монетою в торбі і сувоєм мусліну¹, від якого він здурів. Купа поменшала на шість цифр. У нашої шатії все гаразд, але потрібні побрязкувачі. Схопіть їх за комір. Заправило з мануфактурою держить керму на солону воду. Ти знаєш, що робити. Боб».

У цій нісенітниці, хоч яка вона була незрозуміла, для Гудвіна не було нічого таємничого. З усього авангарду запозитливих американців, що насунули в Анчурію, він був найщасливіший; але він не пішов би так далеко вгору, якби не вмів усе передбачати і заздалегідь робити висновки. Політична інтрига була для нього комерційною справою. Він був

¹ Муслін — легка, тонка й м'яка тканина (прим. ред.).

досить розумний, щоб впливати на привідців-змовників, і досить багатий, щоб здобути пошану в дрібноти — другорядних урядовців. У цій країні завжди була яка-небудь революційна партія і він завжди був прихильником цієї партії, бо прибічники кожного нового уряду діставали нагороду за свою роботу. Тепер в Анчурії теж існувала ліберальна партія, яка намагалася скинути президента Мірафлореса; і якби колесо фортуни повернулося щасливо, Гудвін дістав би концесію на тридцять тисяч акрів найкращих кавових плантацій у внутрішніх округах країни. Деякі нещодавні вчинки президента Мірафлореса подали Гудвінові думку, що уряд упаде не від революції, а з іншої причини, і тепер Енглгартова телеграма потвердила його мудрі гадки.

Телеграма, що лишилася незрозумілою для анчурійських лінгвістів, попри всі їхні зусилля розв'язати таємницю з допомогою іспанської мови і жалюгідного запасу слів з англійської, принесла Гудвінові тривожні новини. Вона повідомляла його, що президент республіки втік із столиці з державними грішми, але не сам, а із звабливою авантюристкою, Ізабелою Гільбер, співачкою з оперної трупи. Акторів цієї трупи президент Мірафлорес ось уже цілий місяць шанував у себе в Сан-Матео такими бучними бенкетами, якими не часто шанують і королів. Слова «кроляча дорога» означали не що інше як дорогу між столицею і Коралію, де звичайно їздили на мулах. Зауваження, що «купа» поменшала на шість цифр, ясно говорило про злиденне становище національної скарбниці. Так само було цілком очевидно, що партії, яка поривається до влади і має добуватися її тепер мирним шляхом, потрібні «побрязкувачі». Якщо вона не зможе виконати своїх обіцянок і не матиме воєнної здобичі, щоб потішити переможців, то й справді ненадійне буде становище нового уряду. Отже, треба було неодмінно «схопити за комір заправилу» і повернути вкрадені гроші.

Гудвін передав послання Кйю.

— Ось почитайте, Біллі, — сказав він. — Це від Боба Енглгарта. Ану, чи розберете ви цей шифр?

Кйю присів на порозі коло Гудвіна і почав уважно читати телеграму.

— Це не шифр, — сказав він нарешті. — Це так звана словесність — особлива мова, яку вигадали письменники і яку вони приписують народам; її винайшли наші журнали, але я не знав її доти, поки президент Норвін Грін¹ не намислив її ухвалити. І тепер це вже не словесність, а мова. Словники, правда, не можуть назвати цю мову ніяк інакше, як тільки діалектом. Та ще й не народилася та порода людей, що розмовляла б цією мовою.

— Ви, Біллі, щось дуже вже залізли у філологію, — сказав Гудвін. — Але чи розумієте ви, що тут написано?

— Ще б пак, — відповів філософ. — Людина зрозуміє будь-яку мову, якщо їй треба. Я чудово зрозумів би наказ забиратися навіть китайською мовою, коли б він спирався на дуло гармати. А цей маленький літературний твір, що я тримаю зараз у руках, означає гру «Лис на світанку». Ви, Френку, коли-небудь грали в цю гру, коли були хлопцем?

— Здається, грав, — сказав Гудвін, сміючись. — Це всі беруться за руки і...

— Зовсім ні, — перервав його мову Кйю. — Ви чудесну спортивну гру плутаєте з якимось танком. У грі «Лис на світанку» якраз ніколи не беруться за руки. От слухайте, як треба грати. Президент і його супутниця зіскакують біля Сен-Матео і, приготувавшись бігти, кричать: «Лис на світанку!» Ми ж із вами, стоячи тут, гукаємо: «Гусак і гуска!» Тоді вони кажуть: «Скільки миль до Лондона?» А ми: «Небагато, якщо у вас довгі ноги». Потім ми питаємо: «Скільки вас?» А вони відповідають: «Більше, ніж ви можете впіймати». І гра починається.

— Розумію, — сказав Гудвін. — Ось тільки треба не дати гусаків і гусок прослизнути в нас межі пальців, Біллі. Їхне пір'я занадто дороге. Наша братія ладна хоч зараз стати до влади, але якщо скарбниця порожня, то ми керуватимемо

¹ Очевидно, президент якого небудь літературного товариства (прим. перекл.).

країною не довше, ніж новак необ'їждженим конем. Ми повинні грати в лиса геть по всьому побережжі, щоб не дати їм утекти з країни.

— Якщо вони їдуть мулами, — сказав Кйю, — то дістануться сюди за п'ять днів. У нас досить часу на те, щоб порозставляти скрізь вартових. На всьому узбережжі є тільки три місця, де вони можуть сісти на пароплав — наше місто, Солітас і Алясан. Ось у цих трьох пунктах нам і треба пильнувати. Це так само легко, як грати в шахи — ходиш лисом і за три ходи даєш мат. Ех, гусаче, гусаче! Куди це ти скачеш? Завдяки літературному посланню державні гроші цієї темної країни дістануться чесній політичній партії, що прагне її загибелі.

Кйю правильно розумів становище. Дорога із столиці була важка. Щоразу дошкуляли то лютий холод, то нестерпна спека. То було страшенно вогко, то зовсім не було води. Дорога спиналася на жахливі високі гори, звивалася, як гнила мотузка, над безоднями, від яких дух забиває, стрибала в холодні снігові потоки, зміїлася, як гадюка, крізь ліси, куди ніколи не заглядає сонце, де небезпечні комахи і звірі аж кишать. Спустившись із гір, ця дорога утворювала тризуб, причому один зубець упирався в Алясан, другий ішов до Коралію, а третій вривався в Солітас. Між горами й морем тягнулася наносна берегова смуга завширшки п'ять миль, що була вкрита розкішною тропічною флорою. Там і тут відвойовані в джунглів ділянки були засаджені бананами, цукровою тростиною і помаранчевими деревами. Решта ж землі буяла дикою рослинністю, рясніла мавпами, тапірами, ягуарами, алігаторами, дивоглядними плазунами й комахами. Через зрадливі, порослі манграми, болота мало хто з безкрилих тварин міг би перебратися. Отже, втікачі могли добутися берега лише одною з трьох зазначених доріг.

— Тільки, Біллі, нікому жодного слова, — сказав Гудвін. — А то коли б про президентову втечу не дізналися вороги. Я гадаю, що в столиці ще мало хто знає про це. Інакше Боб

і не старався б зробити свою телеграму секретною. І до того ж тут би теж уже всі знали новину. Я зараз піду до доктора Савальї, і ми пошлемо кого-небудь перерізати телеграфні дроти.

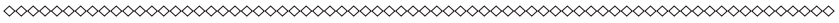
Гудвін підвівся був, щоб іти, як раптом Кйю кинув на траву капелюха і тяжко зітхнув.

— Що трапилося, Біллі! — спитав Гудвін, спинившись. — Це я вперше чую, що ви зітхаєте.

— І в останнє, — відказав Кйю. — Зчинивши це сумне коливання повітря, я навіки примиряюся з життям достохвально чесним, але болісним. Що таке фотографія порівняно з широкими можливостями класу великих гусаків та гусок! Не можу сказати, Френку, що я аж надто хотів би бути президентом, та й купа, що він узяв її з собою, надто важка для мене, але мене якось гризе сумління, що я віддаю енергію на фотографування цього народу замість того, щоб утекти від нього. Слухайте, Френку, а ви бачили коли-небудь той сувій мусліну, що його ясновельможність згорнув і забрав із собою?

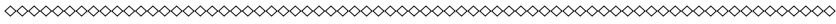
— Ізабелу Гільбер? — спитав Гудвін, сміючись. — Ні, не бачив. Але судячи з того, що я чув про неї, це, здається, така, що ні перед чим не спиниться, щоб домогтися свого. А ви, Біллі, краще облиште сантименти. Мені часом починає здаватися, що в ваших жилах тече ірландська кров.

— Я теж її ніколи не бачив, — сказав Кйю. — Але кажуть, що проти неї всі красуні, прославлені в міфології, скульптурі й літературі, здаються дешевенькими олеографіями. Кажуть, що варто їй тільки глянути на чоловіка, як він зараз же обернеться в мавпу і полізе по деревах збирати кокосові горіхи. Ну й щастить же цьому президентові! В одній руці в нього достобіса грошей, а в другій — ця муслінова сирена. Скаче собі на слухняному мулі, а навколо — квіти, співають пташки. А я, Біллі Кйю, через свою доброчинність, щоб чесно заробити собі на життя, засуджений на мало пожиттє шахрайство — нівечити фізіономії якихось мавп. Яка, однак, несправедлива доля!

ЗМІСТ

КОРОЛІ І КАПУСТА (<i>переклад М. Рябової</i>)	3
ШЛЯХИ ДОЛІ (<i>переклад Х. Кунець</i>)	197
Шляхи долі	199
Хранитель лицарської честі	223
Благодійник	232
Зачарований профіль	240
Матеріал для літератури	247
Мистецтво та кінь	263
Феба	275
Затятий обманщик	292
Зникнення Чорного Орла	304
Зворотне перетворення	315
СНЕРСНЕЗ LA FEMME	324
Друзі зі Сан-Розаріо	333
Четверте липня в Сальвадорі	347
Емансипація Біллі	359
Зачарований поцілунок	370
Випадок з практики комісара	384
Відродження Шарлеруа	397
Від імені менеджменту	411
Різдвяна панчоха Свистуна Діка	424
Алебардист з маленького замку на Рейні	440
Два відступники	450

ВАРІАНТИ (<i>переклад Б. Синякевич</i>)	461
Троянда Діксі	463
Третій інгредієнт	477
Як переховувався Чорний Білл	492
Школа та життя	506
Гра в наперстки	519
Пропозиція та попит	533
Захований скарб	545
Чекання відлюдника	557
Пригоди офіціанта	569
Мить перемоги	582
Мисливець за головами	596
Без історії	610
Вищий прагматизм	621
Бестселер	629
RUS IN URBE	643
Погане правило	653